

LIBRE BELGIQUE, La, dagblad, verscheen voor het eerst op 1 januari 1884 onder de titel *Le Patriote*. Het blad kreeg zijn tegenwoordige naam in 1918.

Le Patriote werd in Brussel, ten tijde van de eerste schoolstrijd, toen de liberale pers allesoverheersend was, gesticht door de gebroeders Victor en Louis Jourdain, afkomstig uit Namen, die een grotere weerbaarheid van de katholieken wensten. Victor Jourdain was wisselagent, zijn broer ingenieur (betrokken bij de ontdekking van de kolen in Limburg). Het blad startte met 6000 abonnees, die zes maanden later tot 10000 waren aangegroeid. *Le Patriote* gaf ook speciale edities uit i.v.m. de schoolstrijd. Na de katholieke verkiezingsoverwinning in 1884 won het blad snel aan populariteit. In 1891 publiceerde het een goedkopere editie, *Le National*, en in 1894 *Le National Bruxellois*, twee uitgaven die met de Tweede Wereldoorlog verdwenen. Weldra kwam er ook een geïllustreerd blad: *Le Patriote Illustré*. Bij de Duitse inval in 1914 weigerde *Le Patriote* te verschijnen. In februari 1915 begon Victor Jourdain een clandestien blad, *La Libre Belgique*, de bekendste clandestiene publikatie uit de Eerste Wereldoorlog, met een grote oplage (tot 25000 exemplaren). Victor Jourdain stierf op 7 oktober 1918, drie weken later overleed zijn broer. Twee zoons van Victor (Paul en Louis) volgden hen op. De eerste nam de directie van de krant waar, de tweede leidde *Le Patriote Illustré*. Op verzoek van een

groep vooraanstaande katholieken en van kardinaal Mercier nam de krant de titel van het clandestiene blad over en verscheen opnieuw op 18 november 1918. Er werd nu ook een Luikse volkseditie aan toegevoegd, *Le National Liégeois*. Een volkseditie van *Le Patriote Illustré* verscheen ook in Nederlandse versie, onder de titel *Het Huisgezin*. Die Luikse en die Nederlandse editie zouden bij de Tweede Wereldoorlog verdwijnen. In mei 1940 werd ook de uitgave van de krant en van *Le Patriote Illustré* stopgezet. Na de bevrijding in september 1944 kwamen zij opnieuw van de pers.

Eind 1966 kocht de *Société d'édition des journaux du Patriote S.A.* de in 1840 opgerichte katholieke *La Gazette de Liège* en maakte er haar Luikse editie van. Op 30 januari 1968 behoorde *La Libre Belgique* met 18 andere Franstalige en Nederlandstalige kranten tot de oprichters van de *Unie der Belgische Dagbladen*, met het oog op technische samenwerking, o.m. voor de werving van advertenties. Op 1 januari 1969 ontstond de *Régie générale de presse*, een reclamekantoor waarin *La Libre Belgique* samenwerkt met de liberale *La Dernière Heure* en enkele Waalse kranten. In maart 1970 verwierf de krant minderheidsaandelen in de uitgeverij van *La Dernière Heure*.

Directeur Paul Jourdain overleed eind 1954 en werd opgevolgd door zijn neef Victor Zeegers, die de leiding waarnam tot zijn dood in juni 1972. Na de oprichting van de *Association sans but lucratif des rédacteurs de La Libre Belgique*, uniek in de Belgische pers, werd de journalist Jean Daloze tot hoofdredacteur bevorderd, een functie die voorheen aan die van directeur was verbonden. De erven Zeegers hebben zitting in de directie. Tot de bekendste medewerkers behoren Paul Struye, prof. F. Baudhuin en prof. M. de Corte.

Van alle Belgische kranten heeft *La Libre Belgique* de meest gelijkmatige oplage-verdeling in geheel het land. In 1970 had ze, volgens de uitgever, een oplage van 170.000, waarvan 43,50 procent in Wallonië werd verkocht, 26,50 procent in Brussel en 30 procent in Vlaanderen. Van de kopers zijn 65 procent abonnees, in België een record. De krant vindt het grootste gedeelte van haar lezers bij de middenstand (55,8 procent, terwijl de bourgeoisie met 15,7 procent en de volksklasse met 28,5 procent is vertegenwoordigd). Het blad heeft altijd een behoorlijke verkoop in het Vlaamse land gehad. Het grootste gedeelte van de in Vlaanderen verkochte Frans-Belgische dagbladen komt voor rekening van *La Libre Belgique*.

Volgens *De Brusselse Post* werden er in 1959 in Vlaanderen dagelijks in het totaal 95.000 exemplaren van Frans-Belgische dagbladen verkocht, waarvan 70.000 van duidelijk behoudendgezinde publikaties. Ingevolge de groei van de Vlaamse pers en de vermindering van het aantal Franstaligen in Vlaanderen daalde die verkoop naar verluidt tot 57.000 in 1969. *La Libre Belgique* zou er daarvan zowat 50.000 voor haar rekening nemen.

Toen *Le Patriote* in 1883 zijn programma bekendmaakte, gebeurde dat onder het motto: „Minimum de gouvernement. Minimum d'obligatoire et par conséquent minimum de contributions, maximum de liberté”. Het blad wilde een terugkeer naar „het fundamentele pact van 1830”. Met agressieve pen

heeft het dit altijd nagestreefd. De reputatie die de krant in de loop der jaren verwierf, steunde op haar scherp aanvallende toon, gepaard met een grote interesse voor de politieke actualiteit. Heftig verzette zij zich tegen al wat volgens haar naar etatisme en collectivisme zweemde, waarbij ook de christen-democraten het hard te verduren kregen. Buiten de schoolstrijden heeft zij zich doen opmerken in tal van campagnes, bv. tegen het maurrassisme, wat bijdroeg tot de kerkelijke veroordeling van Charles Maurras. In de jaren 1930 bracht ze politiek-financiële schandalen aan het licht. Men verweet haar te flirten met het jonge rexisme, dat ze later zou bestrijden. Na de Tweede Wereldoorlog stond ze vooraan in de polemiek tegen de belagers van de monarchie, die voor haar de eenheid van het land verzinnebeeldt.

De unitaristische krant (die op katholiek gebied een integristische inspiratie volgde) scheen weinig of niets te begrijpen van de V.B., die zij op haar venijnigste wijze aanpakte. De laatste jaren is haar algemene houding soepeler geworden, wat gepaard gaat met een bredere journalistieke belangstelling en een bepaalde modernisering van haar strenge lay-out. Fundamenteel blijft zij op haar standpunt. Zij gebruikt een eigen stijl, die ruim gebruik maakt van onheilspellende beeldspraak. J.F. Bastin heeft die stijl op een voor de mentaliteit van de krant onthullende wijze ontleend in zijn studie *Le phénomène La Libre Belgique*. Zo spreekt zij nog over „la pathologie communautaire” en over het „moorddadige federalistische avontuur” dat België zal doen „uiteenspatten”, de brutale dood van Brussel veroorzaken, evenals de agonie van Wallonië en de bloedarmoede van Vlaanderen. Wie federalisme voorstaat, mist op tragische wijze sociale zin en vermenigvuldigt overigens op afschrikwekkende wijze de instellingen... *La Libre Belgique* klaagt graag de aftakeling van het politieke leven door de partijen aan en roept dan „besliste mannen” als redders op.

De jongste decennia verleende dit „meest geciteerde dagblad” steun aan liberaliserende stromingen aan de rand van de katholieke partij en aan de richting die wordt vertegenwoordigd door de Brusselse katholieke leider Paul vanden Boeynants, waarbij zij naar aanleiding van de recente evolutie in de hoofdstad toch onder druk werd gezet door de meer extreme francofonen.

In de Vlaamse strijd is *La Libre Belgique* vaak een der grootste schietschijven van de flaminganten geweest. Een studie van de Vlaamse verhouding tot het blad zou ongetwijfeld revelerend zijn voor de psychologie van België.

LITERATUUR: Fidelis, *L'Histoire merveilleuse de La Libre Belgique* (1919); - *La mort de M. Paul Jourdain*, in *La Libre Belgique* (30 december 1954); - *Notre septante-cinquième anniversaire*, in *La Libre Belgique* (19 december 1958); - *De Franse en Vlaamse pers in ons land*, in *De Brusselse Post* (15 januari en 15 februari 1959); - F. Verleyen, *De Belgische dagbladpers*, in *De Standaard* (5 en 7-8 februari 1970); - J. Gol, *Le monde de la presse en Belgique* (1970); - *La Libre Belgique*, in *Pan* (25 augustus 1971); - J.F. Bastin, *Le phénomène Libre Belgique* (1972); - *La radioscopie de La Libre Belgique*, in *La Libre Belgique* (14 maart 1972).

GASTON DURNEZ